

Димова
Олена Валентинівна

Соціальна справедливість як якісний складник політичних трансформацій в Україні

УДК 342.7
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-3-27-32>

Димова Олена Валентинівна
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії
Одеського національного морського
університету
вул. Мечникова, 34, Одеса, Україна

У статті розглядається політична сфера як складова частина соціальних відносин суспільства та її якісна визначеність за допомогою філософської категорії «соціальна справедливість». Важливість обґрунтування чіткого вектора політичного курсу пов'язана із суперечливою та невизначеною політичною діяльністю української еліти, яка створює величезну кількість проблем через відсутність усвідомленого вибору «правильної» моделі української держави та потурання миттєвим інтересам. Тому метою цього дослідження є спроба виявити місце категорії «соціальна справедливість» у такому більшому цілому, як політика, її конкретний зміст у масовій свідомості українців і вплив на сучасні процеси формування соціальної держави в Україні. Аналіз потребує розгляду соціальної політики певних європейських держав, де соціальна справедливість використовують як головний змістовий конструкт, обраний залежно від домінуючої ідеології.

Із погляду максимального відокремлення якісних структур такого багатомірного явища, як політика, і виявлення його головних взаємозв'язків з іншими соціальними інститутами, у дослідженні використовується метод якісних структур (далі – МЯКС), запропонований І. Калинаускасом.

Ліберальна модель соціальної політики функціонує таким чином, щоб забезпечити рівні соціальні шанси громадянам, керуючись принципом необхідності мінімально підтримати малозабезпечені верстви населення, стимулюючи їх до пошуку роботи. Консервативна модель, що спрямована на забезпечення рівноваги патерналістських дій держави з адресними програмами суспільної підтримки, керується принципом пріоритету підтримки сім'ї, общини, а не індивіда. Соціал-демократична модель соціальної справедливості спирається на уявлення соціальної справедливості як на певну діяльність, що спрямована на вдосконалення умов, способу життя та якості життя людини, надання громадянам необхідної соціальної підтримки, регулювання процесів соціальної диференціації суспільства. Саме ця модель справедливості буде оптимальною для реалізації нового, «правильного» політичного курсу України. Для цього необхідно встановити нормальні кредитні потоки для фінансування малого бізнесу, стимулювання фінансової системи для підняття реальної економіки, спрямувати накопичене на кредитування інновацій, інвестицій, торгівлі й споживання. Також необхідно значно посилити діяльність контрольно-наглядових державних установ у рамках режиму фінансового регулювання, зокрема й транскордонної діяльності.

Ключові слова: соціальна справедливість, метод якісних структур, соціальна політика, політична еліта.

Вступ. Виникнення поняття «соціальна справедливість» традиційно пов'язане з філософами Античної Греції та Риму, коли вперше людство спробує виявити критерії, за допомогою яких можна оцінити той чи інший поліс як «добрий» чи «поганий», «корисний» чи «шкідливий». Наприклад, Платон ідеальний поліс відбудовує на базі понять «справедливість», «чеснота», «мудрість правителів і громадян» [8]. Закони справедливого полісу мають загальний характер і базуються на божественних благах – розуміння, здоровий стан, справедливість, мужність. І тільки після цього Платон розглядає й «людські» блага – гармонійне тіло, власність, добробут. Аристотель пов'язував функціонування справедливої держави з наявністю законів, котрі забезпечують правове виховання громадян полісу. Ці закони повинні виховувати добрих і справедливих громадян (тому що справедливість – дивовижна добродієність, загальне благо, сила якого робить людину спроможною до справедливих дій, що узгоджені із законом і правом держави), а вже після цього – забезпечити права громадян [1]. Європейські богослови Середньовіччя визначали можливість побудови дійсно християнської

держави насамперед за умов спроможності володаря правити на підставі морально-етичних норм, однією з яких є обов'язок дворянського прошарку турбуватися про рівень життя селян і їх душевну рівновагу. Новий час у Європі визначив трансформацію категорії «соціальна справедливість» таким чином, що консервативна ідеологія стала нащадком традиційних християнських уявлень, ліберальна позиція спробувала політичну сферу максимально дистанціювати від етики, а соціалістична ідеологія полинула в пошук з'єднання практики індивідуальної та державної відповідальності перед суспільством за формування певної справедливої держави, спираючись на атеїстичний світогляд. Політичні рішення сучасних європейських держав у сфері соціальної практики – це свідомий вибір ліберальної, консервативної чи соціал-демократичної моделі соціальної справедливості, які є взірцями для сьогоденного вибору українського істеблішменту.

Мета та завдання. Виявити місце категорії «соціальна справедливість» у такому більшому цілому, як політика, її конкретний зміст у масовій свідомості українців і вплив на сучасні про-

цеси формування соціальної держави в Україні. Аналіз потребує розгляду соціальної політики певних європейських держав, де соціальну справедливість використовують як головний змістовий конструкт, обраний залежно від домінуючої ідеології.

Методи дослідження. Із погляду максимального відокремлювання якісних структур такого багатомірного явища, як політика, і вияву його головних взаємозв'язків з іншими соціальними інститутами, у нашому дослідженні використовується метод якісних структур (МЯКС), запропонований І. Калинаускасом [6, с. 62] (рис. 1). Ця методологія пропонує пошук певних структур, які будуть «аспектом організації» досліджуваного цілого, виявлення «аспекту функціонування», тобто певного «продукту», «аспекту зв'язку» – системи взаємодії досліджуваного об'єкта з більшим цілим (у нашому випадку – соціальною сферою в цілому), а також опис такої якісної визначеності, що буде характеризуватися як «аспект координації». Цей «аспект координації» і є та структура, що дає можливість відокремити політику однієї держави від іншої, визначаючи її як «правильну» для нас, «цілком точну», і це тим більш важливо тому, що й сам простір політичного виступає тим самим «аспектом координації» для всіх інших соціальних інститутів.

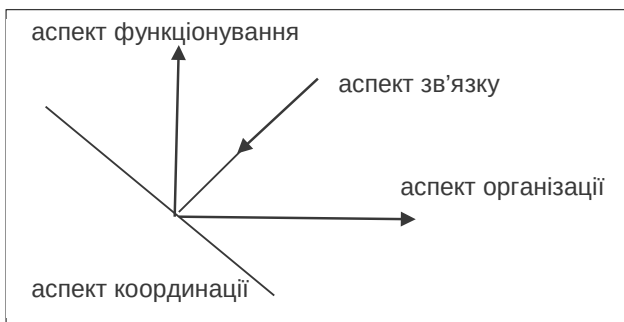

Рис. 1. Метод якісних структур (МЯКС)

На рис. 1 схематично показано, як за аспектом зв'язку потоки інформації рухаються на аспект координації, трансформуючись у певну якісну структуру, перетікають до аспекту організації, а потім виступають тим впливовим фактором, який надає вектор розвитку за допомогою аспекту функціонування. Для того, щоб не вдаватися в дослідженні в більш ретельний філософський аналіз цієї методології, зробимо перехід від абстрактного до конкретного – почнемо аналізувати сферу політичного, і це допоможе уникнути деяких складних моментів розуміння цієї методології.

Використовуючи МЯКС як засіб аналізу функціонування політичних інститутів українського суспільства, можна виявити такі складники. До аспекту зв'язку, визначеного як канал потоку інформації з більшого цілого (у цьому разі – українського су-

спільства) до меншого цілого (сфера української політики), можна віднести бажання громадян, які Д. Істон охарактеризував як «імпульс-вимоги». Вимоги – це сигнали про зміни в навколишньому середовищі, що надходять до політичної системи й передбачають її відповідну реакцію. Вимоги можуть бути різними за ступенем значущості: опублікування фактів зловживання владою, підвищення зарплатні, роз'яснення щодо будівництва об'єктів, допомога у зв'язку з наслідками природних катаклізмів, безпека, права людини [10, с. 32]. Сюди також можна віднести й бажання мати мінімальні соціальні гарантії, і розвинену та доступну систему охорони здоров'я, і сучасну та якісну систему освіти для дітей і молоді, і навіть обов'язковий перелік культурної спадщини нації, доступ до якої повинен бути визначений державою як безкоштовний і загальний. Не менш актуальні сьогодні питання безпечного навколишнього середовища, гарантії відсутності психологічного та терористичного насильства, ліквідації більшості форм дискримінації. Стає очевидним, що Україні неможливо уникнути глобалізаційних процесів, які торкаються практично всіх держав світу.

До аспекту зв'язку можна віднести й «імпульс-підтримку», яку Д. Істон визначає як необхідну складову частину так званої «зворотної петлі», що дає інформацію політичній еліті про ступінь її ефективності. Підтримка – це своєрідний баланс, протизвага вимогам, що легітимізує політичну систему. Вона охоплює всі варіанти поведінки, сприятливі для стабільного функціонування системи (податки, військова служба, голосування за лідерів і партії, демонстрації, лояльність до інститутів влади та її керівників й т. ін.).

З аспекту зв'язку до аспекту координації надходять «імпульс-вимоги», які повинні бути ідентифіковані як «відповідні» чи «не відповідні» нашому вектору політики. Саме ця ідентифікація потребує чіткого розуміння: яка саме політика приведе державу до ладу та розквіту, яка саме «соціальна справедливість» буде надавати нації впевненість у правильному руху. Цілком зрозуміло, що зміст категорії «соціальна справедливість», яка буде прийнята більшістю нації, – це, з одного боку, скрупульозний аналіз української історії в ретроспективі, а з іншого – усвідомлена дія пасіонарної меншості з доповнення цієї моделі елементами, що будуть резонувати з найближчим європейським майбутнім.

Мета цього дослідження – зробити спробу провести саме такий аналіз, але для цього нам треба завершити розгляд сфери політики методом якісних структур і запропонувати конкретний зміст аспектам організації й функціонування. Аспект організації – це «тіло», «конструкція» об'єкта аналізу, найбільш консервативний, жорсткий і не підпорядкований миттєвим настроям. Тому до цього

аспекту слід віднести соціально-економічні відносини, які мають вигляд як формалізованих соціальних норм, так і неформальних суспільних стереотипів. Координаційний аспект, безумовно, повинен корелювати зі своєю «конструкцією», тобто уявлення нації про «соціальну справедливість» повинні втілюватися в чітких соціальних нормах і відповідних, навіть підсвідомих, реакціях на різноманітні події та форми масової поведінки. Не випадково нами визначено *соціально-економічні* відносини в якості підстави для всього простору політики: саме економічні взаємини виступають «лакмусовим папірцем» для визначення керівної ролі одного з двох протиріч: «свобода індивіда понад усе – соціальне благополуччя понад усе».

До аспекту зв'язку слід віднести той об'єм, що Д. Істон визначив як «вихід»: це політичні рішення й дії, які містять усі реакції політичної системи, що проявляються у вигляді формально-правових актів законодавчих органів, розпоряджень, інструкцій, указів виконавчої влади, нормативних настанов і т. п. На виході системи можуть бути нові закони, інформаційні кампанії, державні асигнування, нова соціальна політика й ін. Вони задовольняють інтереси деяких членів системи, що забезпечують їй підтримку [10, с. 32]. Але вони можуть також практично нікого не задовольняти, якщо обслуговують інтереси малого відсотка населення (чи то олігархічного прошарку, чи бюрократично-військової верхівки). За таких умов «зворотна петля» не дає політичній системі ніяких потоків «імпульс-підтримки», не надає їй ніякого легітимного статусу. Саме тут і виникає небезпека для політичної еліти стати «чужими серед своїх» – постійно приймати рішення, що не збігаються зі світоглядною позицією більшості нації, адже для прийняття правильних політичних рішень і здійснення ефективних політичних дій потрібна ця якісна визначеність, що й утворює особливу, принципово відмінну від інших, форму державного устрою. За допомогою цієї визначеності громадяни повинні оцінювати рух політичної еліти як такий, що допомагає розвитку держави, або навпаки, зумовлює регрес суспільства. Категорія «соціальної справедливості» й надає цю якісну визначеність, більше того, вона й провокує певну іманентну напруженість у суспільстві, тому що торкається самої суті життя людини – її особистої структури цінностей і структури цінностей цього суспільства.

Починаючи з кінця 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст. Україна в складі СРСР розпочинає поступове реформування радянського уявлення про соціальну справедливість. Нинішній стан – це свідоме й несвідоме деконструювання минулого уявлення, яке, на жаль, досі не сформувало нове чітке бачення моделі соціальної справедливості в українському суспільстві. Хаотичні та суперечливі дії політичної еліти пов'язані з відсутністю

в їх свідомості конкретної моделі «правильного соціуму», «справедливої держави». Знов виникає необхідність підкреслити, що для правильного руху недостатньо лише заперечення «помилкового минулого», «неправильного вибору батьків». Задля творення треба відбудувати конструктивну й чітку модель «справжнього суспільства», формування якої повинне бути якщо не повністю усвідомлене політичною елітою, то як мінімум інтуїтивно збігатися з глибинними ментальними установами громадян.

Якщо звернутися до досвіду європейських держав, вибір моделі соціальної справедливості можна звести до таких варіантів: ліберальне, консервативне чи соціал-демократичне уявлення про соціальну справедливість. Це зовсім не означає, що моделі цілком завершені й немає місця для привнесення власних особистісних рис у політичну практику, навпаки, ці ідеологічні моделі – певний конструкт, що не скасовує можливість унікальної шведської чи української дійсності.

Отже, розглянемо головні риси трьох конструктів соціальної справедливості:

- ліберальна модель функціонує таким чином, щоб забезпечити рівні соціальні шанси громадянам, керуючись принципом необхідності мінімально підтримати малозабезпечені верстви населення, стимулюючи їх до пошуку роботи;

- консервативна модель спрямована на забезпечення рівноваги патерналістських дій держави з адресними програмами суспільної підтримки, керується принципом пріоритету підтримки сім'ї, общини, а не індивіда;

- соціал-демократична модель прагне забезпечити рівні соціальні права, рівні соціальні умови та пільгові програми, визначає принцип рівності соціальних умов [7; 9].

Слід відзначити, що соціальні програми держав із ліберальною моделлю соціальної справедливості можуть бути фінансовані за рахунок позабюджетних коштів, консервативна модель припускає наявність двох джерел – приватні та державні гроші, держави із соціально-демократичним вибором беруть відповідальність насамперед на себе, що яскраво демонструють такі держави, як Швеція чи Німеччина.

Необхідність вибору Україною однієї із цих моделей соціальної справедливості – робота політичної еліти держави, функція якої зокрема й у агрегуванні сумарної спрямованості нації, її очікувань, її підсвідомих стереотипів, які неможливо перекреслити за одну мить чи двома законами.

Спробуємо проаналізувати сучасні політичні процеси в державах, які робили свій вибір моделі, керуючись глибокими міркуваннями класиків ХХ ст., і зробимо висновки з погляду їх ефективності сьогодні – в умовах глобалізації, переходу до енергозберігаючих технологій і екологічно безпечної економіки.

Відомий ідеолог неолібералізму, Ф. Гаск, стверджував, що справедливість не може бути для суспільства раціональною метою, тому що соціальний розвиток – це обов'язково стихійність, наслідки якої неможливо спрогнозувати, вони визначаються лише постфактум. Тому може йтися тільки про ринкову модель – систему поступово визначених у ринкових відношеннях «правил гри», які мають на меті реалізацію конкретних поточних потреб. Соціальну справедливість він сприймав тільки як «розподільну справедливість», глибинний сенс якої – тотальна зрівнялівка, що доведена до абсурду. Справедливість відсутня в суспільстві, що базується на приватній власності та ринкових відносинах, які й спроможні забезпечити ефективне існування людства. Бажання встановити соціальну справедливість він вважав безглуздом, бо є тільки справжня система «правильної моделі» соціуму – «морально нейтральний» ринковий розподіл, у якому система винагороди відповідає об'єму особистого вкладу в суспільний продукт [4].

Держави ліберальної моделі розвитку (наприклад, США) існування класового суспільства сприймають як «природний стан» людства, бо масова стереотипна свідомість вважає цю ситуацію цілком виправданою твердженням Ф. Гаска про те, що найбільш активні індивіди соціуму отримують максимальну винагороду й справедливо входять до складу верхніх прошарків суспільства. Цікаво, що сучасні дослідження французького економіста Томаса Пікетті [11] приводять до протилежних висновків. Його дослідження статистики про зростання концентрації багатства в Європі й США з XVIII ст. до сучасності призвело до висновків щодо наявності сьогодні не активної та творчої економічної меншості, а присутності «потомственного капіталізму», коли «багатство все більше концентрується в одних руках і в основному передається у спадок, а не отримується працею чи заслугами. Надвисокі прибутки – це, як правило, прибутки від власності (рентні доходи, дивіденди, монопольний прибуток, банкові відсотки, біржові спекуляції й ін.). У цьому разі доречно говорити про «незароблені» (unearned) доходи, джерелом яких є не виробничий капітал, який привласнює те, що належить до «загальних благ» (природні ресурси, наукові знання, плоди технічного прогресу й т. ін.)» [цит. за 2].

Обґрунтувати ефективність ліберальної моделі соціальної справедливості можна популярною серед багатьох тезою, що між нерівністю та продуктивністю економіки є позитивний зв'язок, тобто неоліберали вважають, що необхідні витрати на встановлення певного рівня справедливості будуть заважати досягати економічної ефективності, бо це – серйозне навантаження для економічного росту. Але практика знов-таки демонструє

глибокий сенс «оптимальної моделі» поліса Аристотеля, в якій середній прошарок повинен становити значну більшість і запобігати «класовому антагонізму» зверхбагатих і бідних. Так, американський історик та есеїст Тоні Джадт доводить, що посилення нерівності в державах Заходу безпосередньо корелює з підривом міжпоколінної мобільності (тобто бідні не мають можливості перейти до середнього класу), погіршенням стану здоров'я населення з низьким прибутком, утратою можливості отримати освіту, збільшенням кількості людей із девіантною поведінкою (алкоголізмом, злочинністю, залежністю від азартної гри). Т. Джадт також довів, що нерівність у доходах призвела до зростання психічних захворювань і взаємної недовіри в суспільстві [12].

Друга модель соціальної справедливості – консервативна – яскраво демонструється Великобританією, яка з приходом до влади М. Тетчер наприкінці 70-х рр. XX ст. обирає курс неоконсервативного шляху виходу з економічної кризи. Її кроки були спрямовані на згортання дотаційного сектора економіки, ліквідацію рентної форми прибутків (власники того часу не вкладали гроші в модернізацію виробництва, а обмежувалися отриманням незначних відсотків від прибутку в поєднанні з отриманням певних «відкатів» з боку держави, що не сприяло збереженню лідерських позицій Англії в світовій економіці). Неоконсерватори обирають шлях трансформації держави у світовий фінансовий центр. Доклад Генерального директора Міжнародної організації праці на 100-й сесії Конференції у 2011 р. висвітлив цікаві результати: «Переважаюча економічна політика в основному не враховувала основні цінності МОТ і будувалася на принципах нерівної й незбалансованої глобалізації. Такі політичні заходи переоцінювали здатність ринків до саморегулювання, недооцінювали роль держави й державної політики й принципи нормативного правового регулювання й девальвували природоохоронні фактори, а також знецінили такі поняття, як достоїнство людини праці, соціальні послуги й функції підтримки добробуту в суспільстві...» [5; 3].

Лібералізація фінансового сектора економіки повинна була забезпечити істотне розширення інвестицій і створення робочих місць, що призвело б до покращення рівня життя всього населення держави. Однак цього не відбулося з жодним суспільством, що обрало такий шлях. «Глобальні рівні інвестицій залишалися незмінними або навіть трохи знижувалися з 1980-х років аж до початку кризи (мається на увазі світова економічна криза 2007/08 рр. – курсив наш – О. Д.). Ми спостерігаємо скорочення співвідношення обсягів інвестицій до ВВП у розвинених країнах, у яких було істотно полегшене нормативне правове регулювання фінансових ринків» [5, с. 3–4].

Виходячи із цього, можна зробити висновки, що вибір певної форми економічних відносин безпосередньо корелює з тим уявленням про соціальну справедливість, що панує в суспільстві. Англія, якщо й нелегко, але все ж таки без революційних подій, пішла саме таким шляхом, підсвідомо приймаючи класову стратифікацію як «цілком природну» ситуацію, а наявність верхньої палати парламенту, де державою керують спадкові аристократи, є звичним і ефективним інструментарієм управління нацією.

Соціал-демократична модель соціальної справедливості спирається на уявлення соціальної справедливості як на певну діяльність, що спрямована на вдосконалення умов, образу життя та якості життя людини, надання громадянам необхідної соціальної підтримки, регулювання процесів соціальної диференціації суспільства. Держава враховує діяльність різноманітних соціальних інститутів, але домінуюча та корегуюча роль – за нею, щоби соціальною політикою інтегрувати цілі різних суб'єктів.

Якщо попередні дві моделі значною мірою керуються принципом комутативної справедливості (формальна рівність можливостей), то соціальна політика в цьому разі зосереджена навколо принципу «розподільної справедливості», який не може бути реалізований без втручання зовнішньої сили. Держава реалізує цей принцип шляхом насильницького перерозподілу. Суспільний перерозподіл блага як основа держави «правильної» моделі розвитку розглянутий Дж. Роулзом у праці «Теорія справедливості» у 1971 р. [9].

З іншого боку, держава цієї моделі справедливості повинна забезпечити зростання та розширення сектора реальної економіки (тобто виробництво, наявність продукту додаткової вартості й т. ін.), керуючись принципом солідарності трудящих. Принцип солідарності реалізується шляхом пошуків різноманітних форм взаємодопомоги (наприклад, соціальне страхування, боротьба з безробіттям, створення умов праці для працездатного населення). Цікаво, що в докладі Світового банку про світовий розвиток 2011 р. наводяться відомості, за якими дві п'ятих молодих респондентів відзначають безробіття та відсутність справедливості як головні причини, що змусили стати їх членами банд і повстанських угруповань [2; 9].

Серйозною перешкодою на шляху до реалізації цієї моделі в Україні є протиставлення солідарності й страхування у зв'язку зі зростанням кількості неплатників, що отримують соціальні виплати. Оскільки не відбувається поділу відповідальності, принцип солідарності є асиметричним. Держава, зі свого боку, повинна брати на себе функцію перерозподілу з метою реалізації принципу загального доступу до соціального захисту як природного права людини. З іншого боку, постійно збільшу-

ються потоки мігрантів у соціально захищені держави, які ніколи не допомагали в будівництві цього суспільства, але теж підпадають під принцип солідарності як частину природних прав людини.

За інших рівних соціал-демократична модель соціальної справедливості буде оптимальною для реалізації нового, «правильного» політичного курсу України. Для цього необхідно встановити нормальні кредитні потоки для фінансування малого бізнесу, стимулювання фінансової системи задля підняття реальної економіки, спрямувати збереження на кредитування інновацій, інвестицій, торгівлі й споживання. Також необхідно значно посилити діяльність контрольно-ревізійних державних установ у рамках режиму фінансового регулювання, зокрема й транскордонної діяльності.

Висновки. Сучасні політичні процеси потребують комплексного підходу до аналізу, який надає метод якісних структур. До координаційного аспекту політики, що є якісною визначеністю певної державної політики, слід віднести соціальну справедливість. Класифікацію конструктивів справедливості можна співвіднести з пануючими в Європі ідеологемами, що допомогло виявити загальноєвропейські вибори та практику реалізації кожної з моделей. Вибір соціал-демократичної соціальної справедливості Україною для руху до максимальної адаптації в умовах глобалізації – ствердна відповідь на подальші ретельні дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аристотель. Политика. Аристотель. Сочинения: в 4 т. М.: «Мысль», 1983. Т. 4. С. 336, 423, 544.
2. Вебер А. Социальная справедливость и развитие. URL: <http://svom.info/entry/591-socialnaya-spravedlivost-i-razvitie>.
3. Всемирный банк: «Конфликты, безопасность и развитие». Доклад о мировом развитии. Вашингтон, округ Колумбия, 2011 г. URL: <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/worlddev2011.pdf>.
4. Гаск Ф. Скорочена версія для журналу «Читацький оглядач» книги «Шлях до кріпацтва» / переклад з англ. Київ: ГО «Ціна держави», 2016. 66 с.
5. Доклад Генерального директора МОТ. Международная конференция труда, 100-я сессия 2011 г. Новая эра социальной справедливости. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/relconf/documents/meetingdocument/wcms_155846.pdf.
6. Калинаускас И. Наедине с миром. М. «Мысль», 1991. 210 с.
7. Капкаев Ю. Институциональная модель социального государства. Вестник Челябинского государственного университета. 2010. № 5 (186). Экономика. Вып. 25. С. 5–12.
8. Платон. Платон Соч. в 3 т., под общ. ред. А. Лосева и В. Асмуса. М. «Мысль», 1972. Т. 3. Ч. 2. С. 88, 114, 264–285.
9. Роулз Д. Теория справедливости. Новосибирск: Изд-во Новосиб. гос. ун-та, 1995. 514 с.

10. Easton D. A System Analysis of Political Life, New York, Pp. XVI, 507. New York: John Wiley & Sons, 1965.

11. Picketty T. Capital in the Twenty First Century. Cambridge (Mass.), London: Harvard University Press, 2014.

12. Judt T. Ill Fares the Land. A Treatise On Our Present Discontents. London: Penguin Books, 2011. P. 15–20.

REFERENCES:

1. Aristotel. (1983). Polytyka [Policy]. Moskwa: Mysl [in USSR].

2. Veber A. (2015). Sotsyalnaia spravedlyvost y razvytye [Social justice and development] [in Russia].

3. Vsemyrnyi bank: «Konflykty, bezopasnost y razvytye» (2011). [World Bank: Conflicts, Security and Development] [in USA].

4. Haiek F. (2016). Skorochena versiiia dlia zhurnalu “Chytatskyi ohliadach” knyhy “Shliakh do kripatstva”. [The Road to Serfdom]. Kyiv: HO “Tsina derzhavy” [in Ukrainian].

5. Doklad Heneralnoho dyrektora MOT. (2011). Mezhdunarodnaia konferentsyia truda, 100-ya sessyia 2011 h. Novaia era sotsyalnoi spravedlyvosti [Report of the ILO Director-General // International Labor Conference, 100th Session, 2011 A New Era of Social Justice]. [Genève, Suisse].

6. Kalynauskas Y. (1991). Naedyne s myrom [Alone with the world]. Moskwa: Mysl [in USSR].

7. Kapkaev Yu. (2010). Ynstytutsyonalnaia model sotsyalnoho hosudarstva [Institutional model of the social state]. Bulletin of the Chelyabinsk State University, vol. 5, no. 25, pp. 5–12.

8. Platon (1972). [Plato]. Moskwa: Mysl [in USSR].

Social justice as a qualitative component of the political transformations of Ukraine

Dymova Olena Valentynivna

Candidate of Political Science, Docent, Associate Professor at the Department of Philosophy of Odessa National Marine University Mechnikov str., 34, Odessa, Ukraine

The article examines the political sphere of social relations of society and its definition of “social justice” through a philosophical category. The importance of justifying a clear vector of the political course connects with the contradictory and unjust activity of the Ukrainian elite. The purpose of this study is to try to find out the place of the category “social justice” and its concrete meaning in the mass consciousness of the Ukrainian people and influence on the modern processes of the formation of a social state in Ukraine. Analysis requires consideration of the social policies of the respective European states where social justice uses as the main semantic construct. From the point of view of the qualitative structures of such a multidimensional phenomenon as politics, interrelations with other social institutions uses. This article uses the method of qualitative structures proposed by I. Kalinauskas. The liberal model of social policy functions to ensure equal social opportunities for citizens in accordance with the principle of minimally supporting low-income strata of the population, stimulating the search for work. The conservative model makes at balancing the paternalistic actions of the state with targeted programs of social support. The model uses the principle of priority of the support of the family, the community, and not the individual. Social-democratic model of justice leans on activities aimed at improving the conditions, lifestyle and standard of living. It provides the necessary social support to citizens, regulates the processes of social differentiation of society. Namely is this model of justice that will be optimal for the implementation of Ukraine’s new right political course. For that: it is necessary to establish normal credit flows for financing small business, stimulating the financial system to raise real economy, channeling savings for lending to innovation, investment, trade and consumption.

Key words: social justice, method of qualitative structures, social politics, political elite.